

Papp Tekla

Közjogi személy - jogi személy kategória?

In: Szikora Veronika, Török Éva (szerk.)

Ünnepi tanulmányok Csécsy György 65. születésnapja tiszteletére I.-II. kötet. 396 p.

Debrecen: Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2017. pp. 121-129.

(ISBN: [978-963-318-679-4](#))

*Papp Tekla*¹

Közjogi személy – jogi személy kategória?

Jelen tanulmányban a jogi személy ismérveiből kiindulva röviden összegezzük a közjogi személy kapcsán kialakult álláspontokat (beleértve saját véleményünket is).

1. A jogi személy kritériumai

1.1. A Ptk. alapján

A jogi személynek saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését ellátó szervezettel kell rendelkeznie.²

A jogi személy kötelezettségeiért saját vagyonával köteles helytállni, a jogi személy tagjai és alapítója a jogi személy tartozásaiért nem felelnek; a jogi személy önálló helytállási kötelezettségének rögzítése. Ha a jogi személy tagja vagy alapítója korlátozott felelősségével visszaélt, és emiatt a jogi személy jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért a tag vagy az alapító korlátlanul köteles helytállni.³

Ha a Ptk. lehetővé teszi, akkor a létesítő okirat rendelkezhet a jogi személy szervezeti egységeinek jogi személlyé nyilvánításáról, feltéve, hogy a szervezeti egység az alapítótól és a jogi személytől elkülöníthető szervezettel és vagyonnal rendelkezik. A jogi személy szervezeti egységére a jogi személy általános szabályait megfelelően kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a jogi személy szervezeti egységének elkülönített vagyonából ki nem elégíthető hitelezői igényekért a jogi személy a szervezeti egység fennállása alatt és ezt követően is köteles helytállni.⁴

1.2. A polgári jogi szakirodalom alapján⁵

A magyar jogi szakirodalomban⁶ konszenzus alakult ki a jogi személy jellemzői, ismérvei tekintetében, a következők szerint. A jogi személy elkülönült vagyonnal rendelkezik:⁷ a jogi személy tulajdona nem azonos az őt alkotók/tagok tulajdonával, vagyonával (tulajdoni elkülönülés elve). A jogi személy elkülönült vagyonából adódik önálló vagyoni felelőssége: a jogi személy kötelezettségeiért, tartozásaiért a jogi személy köteles helytállásra, az őt alkotók/tagok nem. A jogi személy lényeges jellemzője az állandó szervezet, mely alatt értjük

- egyrészt azt, hogy a jogi személy létét nem érinti az őt alkotók/tagok változása (halála/jogutód nélküli megszűnése/átalakulása);

---

¹ intézetvezető egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar Civilisztikai Intézet

² Ptk. 3:1. § (5) bek.

³ Ptk. 3:2. § (1)-(2) bekezdések

⁴ Ptk. 3:32. §

⁵ Az alponthoz Papp Tekla: A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok, In: Opuscula Civilia, Magánjogi láttelet, Szeged, Lectum Kiadó (2013) 209-222. alapján készült.

⁶ Ennek legújabb és funkcionális jellegű megközelítését lásd: Auer Ádám: A felelős társaságirányítás hatása a jogi személyek elméletére, Jogtudományi Közlöny, 2013/4. 193-202.

⁷ Ehhez lásd még: Lehoczi Zóra Zsófia: Fogalmi tévedések vígjátéka – a tulajdonjog közvetett tárgyának szerepében: a jogi személy, Opuscula Civilia, 2017/3. akk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/civilisztikai-intezet/opuscula-civilia Letöltés ideje: 2017. május 8.; Fővárosi ítéltábla 13. Gf. 40.334/2010/8.

- másrészt azt, hogy ügyintéző és képviselő szervek aktiválják a jogi személy „akaratát”;
- harmadrészt azt, hogy funkciók szerinti hierarchizáltságú és beosztású, szervezeti struktúra kerül kialakításra (melyik szerv milyen hatáskörrel rendelkezik, melyik szerv ellenőrizheti a másikat, melyik szerv avatkozhat be a másik működésébe etc.). A jogi személy létrejöttéhez, jogképességéhez, működéséhez elengedhetetlen az állami elismerés, mely jelenti
  - egyrészt azt, hogy a szervezet csak megengedett társadalmi, gazdasági célra alapítható;
  - másrészt a jogalanyiság biztosítását normatív (törvény révén) és egyedi szinten (nyilvántartásba vétel által).

A jogi személy jogviszonyokban, gazdasági forgalomban való megjelenéséhez szükséges a saját név, mely alatt el tud járni, és amely révén a többi jogalanytól megkülönböztethető. Az állandó szervezet és a saját név alatti eljárás jogi személy ismérveiből következik a természetes személy képviselő révén történő „akarat-artikuláció”. A jogi személy – személyisége jogi jellegéből adódóan (fictio és természetes személyekből áll)⁸ – tevékenységét csak természetes személyek útján gyakorolhatja, mely személyek eljárása a jogi személy tevékenységének minősül. A jogi személy valamely vezetőjének, munkaszervezete tagjának vagy testületének, testületi tagjának a jogi személy nevében kifejtett tevékenysége a jogi személy eljárásával esik egy megítélés alá. A jogi személy általi ügyletkötés során a jogi személy nevében eljáró természetes személyeknek önálló ügyleti akaratuk nincs, az ügyletkötésre feljogosító testületi döntés nem értékelhető egyéni szerződési akaratok összességéként; betudás elve.⁹ Az önálló vagyonból és az állandó szervezetből adódik az alapítótól való függetlenedés: az alapító jogalanyok a jogi személy későbbi működésére nem bírnak hatással. Az állami elismerés, az önálló vagyon, az állandó szervezet kritériumaiból következik, hogy a jogi személyt huzamos, tartós időtartamra hozzák létre.

Az ismertetett jogi személy kritériumok a Ptk. 3:1. § (4), (5) bekezdéseiben, 3:2. § (1) bekezdésében vannak felsorolva azzal, hogy a jogszabályi meghatározás a székhellyel rendelkezést (a jogi személy elérhetőségét) is fontos ismérvnek tekinti a forgalom biztonsága szempontjából. A jogalkotó a jogbiztonság érdekében külön bekezdésben rögzíti, hogy jogi személy csak a jogrend által, törvényi szinten megengedett célra létesíthető. Törvény generálisan: valamennyi jogi személy vonatkozásában és speciálisan: egyes jogi személytípusok tekintetében állapíthat meg tilalmazott célt. Ennek megfelelően például

- házak építése és felújítása - mint alapítványi cél - nem jelent feltétlenül elsődleges gazdasági tevékenységet;¹⁰
- legeltetési társulást és gázépítő közösséget nem lehet egyesületi nyilvántartásba bejegyezni;¹¹
- részvények vásárlására és kezelésére vonatkozó tevékenység nem végezhető egyesületi keretek között.¹²

2. A közjogi személy¹³

A Ptk. azon jogi személytípusokra vonatkozóan tartalmaz részletszabályokat, amelyek polgári jogi jogviszonyok keretében, a magánautonómia körében létesülnek és működnek.¹⁴ A közjog alanyai –

⁸ Kemenes István: A jogi személy elkülönült felelősségének 'áttörése', In: Tanulmányok Bérczi Imre egyetemi tanár születésének 70. évfordulójára, Szerk.: Tóth Károly, Szeged, SZTE ÁJTK, Acta Universitatis Szegediensis, Acta Juridica et Politica, Tomus LVIII., Fasciculus 1-41. (2000) 315.

⁹ PJD 2017. 8.; FÍT 17. Pf. 20 237/2012/10.; SZÍT Pf. 20 104/2007.; PÍT Pf. I. 20 370/2009/4.; PÍT Pf. II. 20 470/2010/4.

¹⁰ BH 1997. 312.

¹¹ BH 1992. 129.; BH 1992. 130.

¹² BH 1993. 390.

¹³ A téma részletes áttekintését lásd: Kisfaludi András: A közjogi jogi személy mint magánjogi tabu? In: Liber Amicorum Studia L. Vékás dedicata, Ünnepi dolgozatok Vékás Lajos tiszteletére, Szerk.: Kisfaludi András, Budapest, ELTE ÁJK (2009) 165-195.

¹⁴ Erről részletesen lásd: Kisfaludi András: A jogi személyek szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben. Jogtudományi Közlöny, 2013/7-8. 335.

az állam, az önkormányzat és a köztestület kivételével – csak relatív jogképességgel ruházhatók fel:¹⁵ csak jogszabályban meghatározott feladat- és hatáskörük keretei között járhatnak el.¹⁶

Közjogi személyt akkor indokolt jogi személyiséggel felruházni, ha feladatai szükségessé teszik, hogy a polgári jogi forgalomban részt vegyen;¹⁷ erre általában a költségvetési szerv jogi formájában kerül sor. A költségvetési szerv az állami költségvetésből gazdálkodik, emiatt gazdálkodását, tulajdonszerzési képességét a pénzügyi jogszabályok korlátozzák. Annak eldöntésekor, hogy valamely szervezet központi költségvetési szervként, jogképességgel rendelkező jogi személy-e, annak van ügydöntő jelentősége, hogy az adott időszakban hatályos költségvetési törvény milyen rendelkezéseket tartalmaz.¹⁸

Magyarországon mai jelentéstartalmával először Wenczel Gusztáv alkalmazta a jogi személy fogalmát 1863-ban kiadott „A magyar és erdélyi magánjog rendszere” című művében.¹⁹ Ő a jogi személy „szükségképpen kellékének” tekintette az „önálló jogi létezés feltételeit”: szervezet, külső képviselő és vagyoni jogokra vonatkozó jogalanyiség.²⁰ Az általa megadott kritériumok szerint a következő szervezeti képződmények feleltek meg a „szükségképpen kellékeknek”: királyi fiscus; u.n. közönségek (Universitates): megyék, székek etc.; jogilag önálló községek (Communitales); testületek (Corporationes): MTA, káptalan etc.; postaintézet; tulajdon társaságok és egyesületek: iparegylet, földtani társulat etc.; kereskedelmi és iparcélokra keletkezett részvény- és bányatársulatok; alapítvány (Foundationes); egyes viszonyok: csődtömeg;²¹ ezek között már voltak közjogi jogalanyok is.

A XIX.-XX. század fordulójára a jogtudomány már túllépett a jogi személy vagyoni jogalanyiságán, viszont nem a jogi személy lényegének, mibenlétének a megragadására törekedtek, hanem a jogi személy „előfeltételeinek” összeszedésére: úgy, mint jogszabály által jogalanyisággal felruházottság, megengedett cél, önálló vagyon, szervezet, képviselő, székhely.²²

Ugyanebből a korszakból Szászy-Schwarz Gusztáv – nemcsak honi, hanem nemzetközi értelemben is – nagyhatású célvagyon elmélete emelhető ki:²³ ő jogi személy alatt azt a célt értette, amit a vagyon szolgálni hivatott.²⁴ Az alapítók a jogi személy létesítésekor csak az állam (a jogrend) által elismert célt tűzhetnek ki,²⁵ és a cél elérésében megnyilvánuló érdek köré kapcsolódik a vagyon.²⁶ Szászy-Schwarz elvetette a jogalanyiség, a természetes és jogi személy kategóriák használatát, nála mindennek csak annyiban van személyisége, amennyiben az állam (a jogrend) megengedi, hogy egy adott célt a vagyon szolgáljon.²⁷ „Vagyoncélnak/célvagyonnak” tekintette egyrészt az emberi közösségeket is, mint önálló vagyonköröket (állam, törvényhatóság, község, egyház etc.), másrészt a közigazgatási vagyont is (a köztestületeknek azt a vagyonát, ami kizárólagosan valamely közszolgálat céljára van lekötve), továbbá az usus publicust is (közhasználat céljára szolgáló jogok – például közutakon, folyópartokon -, amik nem esnek sem az állam általános/pénzügyi, sem közigazgatási vagyonába).²⁸

¹⁵ Kilényi Géza: A közigazgatási szervek jogi személyiségének problémái, Magyar Közigazgatás, 2006/8. 465.

¹⁶ Részletesen lásd: Fazekas Marianna: A közjog alanyai és a Ptk. tervezet, Egy közigazgatási jogász kérdőjelei a Ptk. tervezet jogi személy részéhez, Polgári Jogi Kodifikáció, 2007/5. 22.

¹⁷ Ficsor Mihály: Közjogi jogi személyek a magyar polgári jogban, Magyar Jog, 1993/6. 323., 327.

¹⁸ BH 2004. 52.

¹⁹ Besenyei Lajos - Bíró György: Személyek joga, Miskolc, Novotni Kiadó (2007) 73.; SZLADITS 563.

²⁰ Wenczel Gusztáv: A magyar magánjog rendszere, Budapest, Magyar Kir. Egyetemi Könyvnyomda (1879) 200.

²¹ Wenczel: i.m. 201.

²² Márkus Dezső: Magyar jogi lexikon, VI. kötet, Budapest, Pallas (1907) 373-374.

²³ Schwarz Gusztáv: A jogi személy magyarázata, Budapest, Franklin (1906)

²⁴ Schwarz: i.m. 86.

²⁵ Besnyő Bernát: Szászy-Schwarz Gusztáv emlékezete, Budapest, Katz G. Könyvkereskedése (1933) 71., 74.

²⁶ Besnyő: i.m. 71.

²⁷ Besnyő: i.m. 73.; „Az alanyi jog tartalma, szerinte, a cél javára fennálló jogi paranccsal vagy tilalommal biztosított kilátás arra, hogy a védett cél érdekében kiadott parancs követésre fog találni.”, Besnyő: i.m. 71.

²⁸ Schwarz: i.m. 40-44.; csaknem azonos bontást alkalmazott, némileg eltérő megnevezésekkel Magyary Zoltán: Magyar közigazgatás, Budapest, Egyetemi Nyomda 1942. 53-54.

Grosschmid Béni jogi személyekkel kapcsolatos álláspontját a Magyar Jogi Szemlében 1920-ban megjelent tanulmányorozatában fejtette ki részletesen.²⁹ A személyt jogi értelemben a jogalannyal azonosítja: „...személynek lenni vagy nem lenni tehát annyi, mint jogok és kötelezettségek alanyának lehetni vagy nem lehetni.”³⁰ Ebben a vonatkozásban a fizikai (természeti, természetes) személy és a jogi (erkölcsi, képzeleti, képzelt, költött, fictio, eszményi, eszmei) személy közös tulajdonsága az az attribútum, hogy törvény által felruháztatnak jogokkal és kötelezettségekkel.³¹ A személytől (jogalanytól) megkülönbözteti a személyiséget: amely „... nem jog vagy magában álló jogosítvány, hanem bizonyos állapot, mely a jogképességet tartalmazza.”³² Ez az állapot lehet

- „tulajdonsági értemény” (persona per se): a jogalany „belső fölszereltsége”, „ami önmagában vagy az, vagy nem az” ami (akaratra, öncélúságra képesség), ez az ú.n. „belsőleges személyiség”,³³
- „fölruházott értemény” (persona per legem): a jog általi jogalannak (személynek) minősítés, ez az ú.n. „külsőleges személyiség”.³⁴ A belsőleges személyiség „lénytani, vagyis ontológiai személyiség”, míg a külsőleges személyiség a jogképes lény.³⁵ Tehát személyiség szempontjából nem tesz különbséget a természetes és a jogi személy között, hanem a személyiség attribútumai kapcsán alkalmaz kétféle minősítést, melyek egymásra épülnek: a lénytaniilag meghatározható személyiségek a „jogi értemény szempontjából mintegy személynek valók, személyjelöltek”,³⁶ melyek jogalanyiségüket a jogszabályok révén elnyerik, vagy sem. Ugyanis szerinte lénytani személyisége mindennek lehet, azonban jogi személyisége nem.³⁷ Ennek kapcsán konstruálja meg az „intellektuális alanyiság” kategóriáját: „... vannak kollektív lények, amelyekben az intellektuális alanyiság megvan jogalanyiság nélkül”,³⁸ „belső alkalmatosságuknál fogva”³⁹ (pl.: árvaszék, bírói testület). Szász-Schwarz Gusztávhoz hasonlóan nem a természetes személy és a jogi személy jogképességében rejlő különbségek kimutatására törekedett, hanem a közös csomópontok meghatározására. Megállapítja, hogy a jogi személy „...éppen csakugy létező, mivelhogy szellemileg önállóan respiráló, kész egyediség, akárcsak fizikailag az ember,”⁴⁰ mert a „jogi személyek valamik a magánjogi alanyiság attribútuma nélkül is”,⁴¹ ugyanis a magánjogi jogalanyiság attribútuma nem keletkeztet különbséget a lét ténye, valósága kapcsán;⁴² tehát az ő egységes és logikus rendszeréből is hiányzott – Schwarz Gusztávhoz hasonlóan - a közjogi személy kategóriája.

Kolosváry Bálint meglátása alapján „a jogi személyiség merő levegőben lógó képzelet, pusztán fictio,”⁴³ a jogrend ezt a fictiót meghatározott társadalmi és gazdasági szükségletek miatt alkotta meg, hogy a jogi személyek olyanok lehessenek „mintha személyek volnának”⁴⁴ és a jogi személynek két

²⁹ Grosschmid Béni: Jogi és lénytani személyiség. Magyar Jogi Szemle, Budapest, Pallas, 1920.; Fejezetek kötelmi jogunk köréből, Budapest, Grill Károly, 1932-33. című művében csak néhány „töredék”-gondolatban, fragmentumban tér ki az adott témára (pl.: Fejezetek 353. lji., 124.).

³⁰ Grosschmid: i.m. 104., 459.

³¹ Grosschmid: i.m. 104.

³² Grosschmid: i.m. 105.

³³ Grosschmid: i.m. 105-106.

³⁴ Grosschmid: i.m. 105-106.

³⁵ Grosschmid: i.m. 105-106.

³⁶ Grosschmid: i.m. 107.

³⁷ Grosschmid: i.m. 540.

³⁸ Grosschmid: i.m. 634.

³⁹ Grosschmid: i.m. 540.

⁴⁰ Grosschmid: i.m. 162.

⁴¹ Grosschmid: i.m. 458.

⁴² Grosschmid: i.m. 458.

⁴³ Kolosváry Bálint: A magyar magánjog tankönyve, Budapest, Grill K. Könyvkiadóvállalata (1911) 206.; Kolosváry Bálint: Magánjog, Vezérfonal a magyar magánjogból tartott egyetemi előadásokhoz, Budapest, Studium (1944) 64.; PAPP Tekla (2015): *A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből*. In: Ünnepi tanulmányok Bíró György 60. születésnapjára; szerk.: BARZÓ Tímea – JUHÁSZ Ágnes – LESZKOVEN László – PUSZTAHELYI Réka, Miskolc, Novotni Alapítvány, 397-405.

⁴⁴ Kolosváry (1911): i.m. 207.

alaptípusát különbözteti meg: az egyesületet és az alapítványt, de emellett „főleg közjogi vagy különleges szakjogi rendezés alá tartozó típusokat” (államkincstár, köztestület, közintézet, gazdasági, ipari és kereskedelmi célú egyesületek; ez utóbbiak a mai gazdasági társaságok) is megemlíti.⁴⁵

Moór Gyula alkotta meg az ú.n. beszámítási elméletet: a jogi személy meghatározott emberi cselekvések jog által kijelölt beszámítási pontja, ebből következően jogi személy az a jogalany, amely nem természetes személy.^{46,47} Azon a véleményen volt, hogy a „személy” minden jogi diszciplína közös alapfogalma, melynek egyik megjelenési formája a jogi személy.⁴⁸ Vizsgálódásai során arra jutott, hogy

- a jogi személy nem pusztán magánjogi jogintézmény, hanem nagyobb jelentősége bír a közjogban, ahol az alanyi közjogoknak csak jogi személyek lehetnek az alanyai,
- a magánjogi jogi személyek szerkezetében jelentős közjogi elemek találhatók,
- az állam jogi személyisége speciális,
- a Magyarország Magánjogi Törvénykönyve (1928) 44. §-ában a jogi személy jogképessége nem megfelelően került meghatározásra.⁴⁹

Szladits Károly elfogadva Moór Gyula jogi személy definícióját,⁵⁰ inkább a jogi személy típusaira koncentrált (magánjogi vagy közjogi alapítású; általános vagy különleges jogszabályon nyugvó; személyösszesség vagy vagyonösszesség).⁵¹ Ugyanakkor leszögezte, hogy „minden jogi személy ebben a minőségében magánjogi alakzat, hiszen a jogképesség, jogalanyiség fogalmát közelebbi minősítő hozzátétel nélkül a magánjogi viszonyokra korlátozott értelemben használjuk.”⁵² Szerinte magánjogi személyiséggel bíró közjogi jogi személyek az állam, az államkincstár (mint az állam magánjogi megtestesítője), a törvényhatóságok, a községek, az egyházi jogi személyek, valamint számos köztestület (például a hivatási önkormányzat szervei) és közintézet (például tanintézetek).⁵³

A múlt század második felétől – és napjainkban – egységes jogi személy elmélet kialakítására irányuló törekvések nem figyelhetők meg a magyar magánjogban.⁵⁴ Érdemesnek tartjuk azonban kiemelni

- egyrészt Sárközy Tamás vonatkozó munkásságának fontosságát: számos művében részletezi a jogi személy kategória erodálódását, elrelativizálódását és felhívja a figyelmet a jogalanyiség egyre komplexebbé válására („A jogi személyiség a szervezet komplex jogalanyiségét, helyesebben jogágilag komplex jogállását, státusát fejezi ki.”);⁵⁵

⁴⁵ Kolosváry (1944): i.m. 64-65.

⁴⁶ Moór Gyula: A jogi személyek elmélete, Budapest, MTA Jogtudományi Bizottság kiadványsorozata (1931) 22., 317., 320., 341., 351.

⁴⁷ „... a jogi személyek alanyi jogoknak és kötelességeknek olyan alanyai, amelyek nem természetes személyek, nem emberek.” (Idézi: SZLADITS 564.)

⁴⁸ Moór: i.m. 12.; Ficsor: i.m. 321.

⁴⁹ Moór: i.m. 15., 22., 23., 361-364., 354.: pedig nagy hasonlóságot mutat a 2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:1. § (2) bekezdésének megfogalmazásával.

⁵⁰ Magyar magánjog, Általános rész, Személyi jog, Szerk.: Szladits Károly, Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata. 1941. 570-571.: „Ami általában a jogi személy lényegét illeti, nem szabad szem elől téveszteni, hogy az – Moór Gyula mélyen járó fejtegetései szerint – egyfelől „eszmei léttel bíró normatív”, másfelől „pszichofizikai léttel bíró valóság tudományi alkotó elemek összekapcsolódása” a reális szervi cselekvéseket normatív (jogszabályi) kapcsolatok jogi beszámítás útján egységes jogalanyi tevékenységgé foglalják össze.”

⁵¹ Szladits: i.m. 568-569.

⁵² Szladits: i.m. 568.

⁵³ Szladits: i.m. 604-613.

⁵⁴ Ennek kapcsán lásd: Szikora Veronika: „A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó különös rendelkezések” sorsa a Polgári Törvénykönyv kodifikációja kapcsán, *Collega*, 2000/2. 45-51.

⁵⁵ Magyar társasági jog Európában (A társasági és a konszernjog elméleti alapjai), Budapest, hvgorac 2001. 74-81.; A jogi személy elméletének átalakulása, vizsgálódás a szervezetek komplex jogalanyiságáról, Budapest, Közigazgatási és Jog Könyvkiadó 1985. 447.; Szervezetek megszervezése a jogban - kis modern jogdogmatika, Állam- és Jogtudomány, XLIX. évf., 2008. 3-15.; Szervezetrendszerek és a polgári jogi jogalanyiség a társasági – egyesületi és alapítványi jogban, *Gazdaság és Jog*, 2003/9. 31-37.; Jogképesség, illetve jogalanyiség az embertöbbségek – csoportok – szervezetek körében, *Jogtudományi Közlöny*, 2001/1. 1-10.

- másrészt Csehi Zoltán újszerű megközelítését: a jogi személy ontológiai valósága a vagyon, melyet a képviseleti és tulajdonosi természetes személyek cselekvési hálójában fon körbe, és ez a létező entitás a jogrend által elismert személy, ami a név, a székhely és a képviselet révén lesz a külső jogviszonyokban érzékelhető.⁵⁶ Ez a jogi személy koncepció a Grosschmid-i felfogással rokon annyiban, hogy szintén a jogi személy belső és külső lényegének megragadására törekszik, viszont a Szász-Schwarz-féle elmélet hatása is kimutatható a vagyonnak a jogi személy középpontjába állításával: szintézis nélküli kapocs a két neves előd között.⁵⁷

A közjogi személy kapcsán a mai szakirodalom megosztott; többféle álláspont alakult ki:

- Sárközy Tamás a jogágak feletti, közjogi és magánjogi jegyeket magában hordozó komplex jogi személyiség híve;⁵⁸
- Kisfaludi András szerint mindegyik jogágnak önállóan, a saját premisszái alapján kell döntenie arról, hogy az általuk szabályozott jogviszonyoknak kik lehetnek az alanyai;⁵⁹
- Kilényi Géza véleménye az, hogy a közjogi személy több jogágot (alkotmányjog, közigazgatási jog, pénzügyi jog) átfogó gyűjtőfogalom, ebbe a halmazba azok a szervek tartoznak, amelyeket valamely állami szerv – jogszabályi rendelkezés erejénél fogva – feljogosít a közhatalom körébe tartozó tevékenység saját nevükben és hatáskörükben való gyakorlására, valamint a közhatalomhoz kapcsolódó állami feladatok önálló ellátására;⁶⁰
- Petrik Ferenc álláspontja az, hogy a közjogi jogi személy elsődlegesen a közhatalom/közérdek kielégítését szolgáló, közjogi jogok és kötelezettségek hordozója elsősorban, és csak másodszorban jogi személy;⁶¹
- Patyi András elutasítja a közjogi személy fogalom használatát és úgy véli, hogy a jogi személy alapján véve polgári jogi kategória (egyetértve ebben Fazekas Mariannával);⁶²
- Auer Ádám a jogi személyt jogágak feletti jogintézménynek tekinti, és lényegét a szervezetiségben látja (egyezve ebben Csehi Zoltánnal)⁶³ és ebben a tekintetben a magánjogi és a közjogi jogi személy között nem különböztet (a két csoportba tartozó jogalanyok között azonban már fogalmilag és típusonként differenciál, ahogy annak idején Schwarz Gusztáv is).⁶⁴

Meglátásunk szerint a közjogi jogszabályok személyi és tárgyi hatálya alá tartozik, hogy kiket/miket minősítenek jogalanynak, személynek, azonban a jogi személy a magánjog „terméke”: a jogi személy mibenlétének definiálása, jogképességének meghatározása, típusainak rögzítése a mindenkori Polgári Törvénykönyv feladata.⁶⁵ Ez alapján a „közjogi személy”, a „közjogi jogi személy” kategóriák – melyek közfunkciókat ellátó és a magánjogi jogviszonyokban nem közhatalmi jogosítványokkal és kényszerrel résztvevő jogalanyokat (például állam, önkormányzat, költségvetési szerv) takarnak – nem önálló jogi személy típust fednek le, hanem a magánjogtól eltérő jogág jogalanyainak jogi személyiséggel rendelkező halmazát jelentik, melyekre alkalmazni kell a Ptk. jogi

⁵⁶ Csehi Zoltán: A magánjogi alapítvány, Történeti és dogmatikai alapok, Budapest, Gondolat Kiadó 2006.

⁵⁷ Csehi (2006): i.m. 139-140., 143.

⁵⁸ Sárközy (1985): i.m. 447-448.

⁵⁹ Kisfaludi (2009): i.m. 182.

⁶⁰ Kilényi: i.m. 465.

⁶¹ Petrik Ferenc: A jogi személy fogalma és fajtái, Ügyvédek Lapja, 1993/4. 2.

⁶² Patyi András: A jogi személyiség egyes kérdései a közigazgatási szervezetben (Létezik-e, s ha igen, micsoda a közigazgatási jogi személyiség?) In: A közigazgatási szervezetrendszer átalakítási kísérletei, Szerk.: CSEFKÓ Ferenc, Pécs, A 'Jövő Közigazgatásáért' Alapítvány 2009. 65., 75.; Fazekas Marianna: A köztisztviselők szabályozásának egyes kérdései, Budapest, Rejtjel 2008. 164.

⁶³ Csehi Zoltán: A jogi személyek szabályozása az új magyar Polgári Törvénykönyvben, In: Jogi személyek a Polgári törvénykönyvben, Szerk.: Gondosné Pusztahelyi Réka, Miskolc, Novotni Kiadó 2013. 68-70.

⁶⁴ Auer Ádám: A jogi személyiség a közjog és magánjog paradigmájában – fragmentum, In: Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére, Szerk.: Boda József – Felkai László – Patyi András, Budapest, Dialóg Campus 2017. 53-54.; Schwarz: i.m. 42.

⁶⁵ 2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:1.§, 3:63. § (1) bek., 3:88. § (1) bek., 3:325. § (1) bek., 3:368. § (1) bek., 3:378. §, 3:405. § (1) bek.

személyekre vonatkozó általános szabályait.⁶⁶ Ebben az értelemben a közjogi személy nem egy külön jogi személy kategória, hanem a jelzős alanyi szerkezet csak jogági determináltságra utal a jogi személyek viszonylatában: a magánjogi jogviszonyokban résztvevő jogi személy közjogi normák által szabályozott közjogi jogviszonyok alanya is egyben.
„A súly szerintem nem arra helyezendő, jól van-e ez mondva, hanem: hogy mi van véle mondva.”⁶⁷

Felhasznált irodalom

- 1) A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja, Szerk.: Osztovits András, Budapest, Opten Informatikai Kft. 2014.
- 2) Papp Tekla: „Jogi és lénygtani személyiség” – a Grosschmid-i jogi személy kategória elemzése a hazai jogfejlődés tükrében, In: Opuscula Civilia, Magánjogi láttelet, Szeged, Lectum Kiadó 2013.
- 3) Papp Tekla: A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok, In: Opuscula Civilia, Magánjogi láttelet, Szeged, Lectum Kiadó 2013.
- 4) Papp Tekla: A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből, In: Ünnepi tanulmányok bíró György professzor 60. születésnapjára, Szerk.: Barzó Tímea – Juhász Ágnes – Leszkoven László – Pusztahelyi Réka, Miskolc, Novotni Alapítvány 2015.
- 5) Kisfaludi András: A közjogi jogi személy mint magánjogi tabu? In: Liber Amicorum Studia L. Vékás dedicata, Ünnepi dolgozatok Vékás Lajos tiszteletére, Szerk.: KISFALUDI András, Budapest, ELTE ÁJK 2009.
- 6) Patyi András: A jogi személyiség egyes kérdései a közigazgatási szervezetben (Létezik-e, s ha igen, micsoda a közigazgatási jogi jogi személyiség?) In: A közigazgatási szervezetrendszer átalakítási kísérletei, Szerk.: Csefkó Ferenc, Pécs, A 'Jövő Közigazgatásáért' Alapítvány 2009.
- 7) Auer Ádám: A jogi személyiség a közjog és magánjog paradigmájában – fragmentum, In: Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére, Szerk.: Boda József – Felkai László – Patyi András, Budapest, Dialóg Campus 2017.
- 8) Csehi Zoltán: A magánjogi alapítvány, Történeti és dogmatikai alapok, Budapest, Gondolat Kiadó 2006.
- 9) Csehi Zoltán: *A jogi személyek szabályozása az új magyar Polgári Törvénykönyvben*. In: Jogi személyek a Polgári törvénykönyvben, Szerk.: Gondosné Pusztahelyi Réka, Miskolc, Novotni Kiadó 2013.
- 10) Magyar magánjog, Általános rész, Személyi jog, Szerk.: Szladits Károly, Budapest, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata 1941.
- 11) Besenyei Lajos - Bíró György: Személyek joga, Miskolc, Novotni Kiadó 2007.
- 12) Wenczel Gusztáv: A magyar magánjog rendszere, Budapest, Magyar Kir. Egyetemi Könyvnyomda 1879.
- 13) Márkus Dezső: Magyar jogi lexikon, VI. kötet, Budapest, Pallas 1907.
- 14) Schwarz Gusztáv: A jogi személy magyarázata, Budapest, Franklin 1906.
- 15) Besnyő Bernát: Szász-Schwarz Gusztáv emlékezete, Budapest, Katz G. Könyvkereskedése 1933.
- 16) Kolosváry Bálint: A magyar magánjog tankönyve, Budapest, Grill K. Könyvkiadóvállalata 1911.
- 17) Kolosváry Bálint: Magánjog, Vezérfonal a magyar magánjogból tartott egyetemi előadásokhoz, Budapest, Studium 1944.

---

⁶⁶ Ptk. 3:3. § (2) bek.; ellentétes állásponton van: Dobrocsi Gábor: Jogi problémák az új Polgári Törvénykönyvben, Gazdaság és Jog, 2015/10. 3.

⁶⁷ Nizsalovszky Endre. Grosschmid és a kereskedelmi jog, A Magyar Jogászegylet Grosschmid előadássorozatának 4. előadása; Különlenyomat a „Magyar Jogászegyleti Értekezések”-ből, Budapest, Attila-Nyomda Rt. 1937. 23.

- 18) Moór Gyula: A jogi személyek elmélete, Budapest, MTA Jogtudományi Bizottság kiadványsorozata 1931.
- 19) Sárközy Tamás: Magyar társasági jog Európában (A társasági és a konszernjog elméleti alapjai). Budapest, hvgorac 2011.
- 20) Sárközy Tamás: A jogi személy elméletének átalakulása, vizsgálódás a szervezetek komplex jogalanyiságáról, Budapest, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó 1985.
- 21) Sárközy Tamás: Szervezetek státuszjoga az új Ptk.-ban, Társasági, egyesületi és alapítványi jog a Ptk. harmadik könyve alapján, Budapest, hvgorac 2013.
- 22) Fazekas Marianna: A köztisztviselők szabályozásának egyes kérdései, Budapest, Rejtjel 2008.
- 23) Grosschmid Béni: Jogi és lényegi személyiség, Magyar Jogi Szemle, Budapest, Pallas, 1920.
- 24) Kemenes István: A jogi személy elkülönült felelősségének 'áttörése', In: Tanulmányok Bérczi Imre egyetemi tanár születésének 70. évfordulójára, Szerk.: TÓTH Károly, Szeged, SZTE ÁJTK, Acta Universitatis Szegediensis, Acta Juridica et Politica, Tomus LVIII., Fasciculus 1-41. 2000.
- 25) Sárközy Tamás: Szervezetek megismerése a jogban - kis modern jogdogmatika, Állam- és Jogtudomány, XLIX. évf., 2008.
- 26) Sárközy Tamás: Jogképesség, illetve jogalanyiség az embertöbbségek – csoportok – szervezetek körében, Jogtudományi Közöny, 2001/1.
- 27) Petrik Ferenc: A jogi személy fogalma és fajtái, Ügyvédek Lapja, 1993/4.
- 28) Kisfaludi András: A jogi személyek szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben, Jogtudományi Közöny, 2013/7-8.
- 29) Fazekas Marianna: A közjogi jogalanyok és a Ptk. tervezet, Egy közigazgatási jogász kérdőjelei a Ptk. tervezet jogi személy részéhez, Polgári Jogi Kodifikáció, 2007/5.
- 30) Ficsor Mihály: Közigazgatási jogi személyek a magyar polgári jogban, Magyar Jog, 1993/6.
- 31) Kilényi Géza: A közigazgatási szervek jogi személyiségének problémái, Magyar Közigazgatás, 2006/8.
- 32) Auer Ádám: A felelős társaságirányítás hatása a jogi személyek elméletére, Jogtudományi Közöny, 2013/4.
- 33) Lehoczki Zóra Zsófia: Fogalmi tévedések vígjátéka – a tulajdonjog közvetett tárgyának szerepében: a jogi személy, Opuscula Civilia, 2017/3. akk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/civilisztikai-intezet/opuscula-civilia
- 34) Szikora Veronika: „A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó különös rendelkezések” sorsa a Polgári Törvénykönyv kodifikációja kapcsán, Collega, 2000/2.
- 35) Magyary Zoltán: Magyar közigazgatás, Budapest, Egyetemi Nyomda 1942.
- 36) Dobrocsi Gábor: Jogi problémák az új Polgári Törvénykönyvben, Gazdaság és Jog, 2015/10.
- 37) Nizsalovszky Endre. Grosschmid és a kereskedelmi jog, A Magyar Jogászegylet Grosschmid előadásorozatának 4. előadása; Különlenyomat a „Magyar Jogászegyleti Értekezések”-ből, Budapest, Attila-Nyomda Rt. 1937.